

Markku Heiskanen

Koillis-Aasian integraatio etenee

Koreoiden suhteiden lämpeneminen edesauttaa niemimaan rauhanomaista kehitystä. Samalla se luo edellytyksiä laaja-alaiseen taloudelliseen yhteistyöhön Koillis-Aasian alueella.

Koillis-Aasian integraatio oli vahvasti tapetilla Koreoiden huippukokouksessa Pjongjangissa viime vuoden lokakuussa. Koreoiden, Kiinan, Japanin ja Venäjän yhteistyön esteenä ovat tähän asti olleet maiden poliittiset jännitteet ja ratkaisemattomat kiistat, joista suurimpana Korean kahtiajako.

Järjestelmällisen yhteistyön kehittämisen esteenä on ollut myös Koillis-Aasian monenkeskisten neuvottelumekanismien puute. Kiina johtaa Pohjois-Korean ydinaseohjelmaa käsitteleviä niin sanottuja kuusikantaneuvotteluita, joihin osallistuvat lisäksi Yhdysvallat, Etelä- ja Pohjois-Korea, Japani ja Venäjä.

Pjongjangin huippukokouksessa Etelä-Korean presidentti **Roh Moo-hyun** korosti molempien Koreoiden voivan vaikuttaa siihen, että niillä tulisi olemaan keskeinen rooli kehitettäessä Koillis-Aasian yhteistyötä. Merkit näyttävät lupaavilta.

Kaesongin teollisuuspuisto edistää talousyhteistyötä

Keskeisenä Koreoiden välisten suhteiden indikaattorina voidaan pitää Etelä- ja Pohjois-Korean välisen kaupan kasvua. Viime vuonna maiden välisen kaupan arvo kohosi vajaaseen 1,8 miljardiin dollariin. Kasvua edellisvuodesta oli 33 prosenttia. Vielä vuonna 1999 kaupan arvo oli 300 miljoonaa dollaria.

Koreoiden talousyhteistyön symboliksi on noussut Pohjois-Korean puolella rajan tuntumassa sijaitseva Kaesongin teolli-



Lehtikuva Oy

Säännöllinen rahtijunaliikenne Koreoiden välillä alkoi joulukuussa 2007.

suuspuisto. Viime vuonna tässä yhteiskorealaisessa teollisuuspuistossa toimivien eteläkorealaisten yritysten määrä kolminkertaistui 65 yritykseen ja pohjoiskorealaisen, lähinnä naistyövoiman, määrä kaksinkertaistui runsaaseen 22 000 työntekijään. Yrityksissä työskentelee lisäksi tuhantunkunta eteläkorealaista, jotka ylittävät maiden välisen rajan päivittäin.

Kaesongin kokonaisliikvaihto kasvoi viime vuonna peräti 150 prosenttia, 74 miljoonasta dollarista 185 miljoonaan dollariin. Kaesongin teollisuusalueen odotetaan kehittyvän vuoteen 2012 mennessä yli 2 000 eteläkorealaisen yrityksen kokonaisuudeksi, joka työllistäisi jopa 500 000 pohjoiskorealaista.

Tärkeä etappi Koreoiden suhteiden rauhanomaisessa kehityksessä oli viime

vuoden joulukuussa alkanut säännöllinen päivittäinen rahtijunaliikenne. Vahvasti vartioitun demilitarisoidun vyöhykkeen poikki kulkevan Munsan–Panmunreitin pituus on 16,5 kilometriä. Arkipäivisin ajettavalla reitillä kuljetetaan raaka-aineita Kaesongin teollisuusalueelle ja jalostettuja tuotteita Etelä-Korean markkinoille.

Rautatieyhteyden avaamisella on suuri merkitys Koreoiden välisille taloussuhteille. Sen seurauksena myös kuljetuskustannukset merkittävästi alenevat tulevaisuudessa. Nykyisellään Koreoiden välinen rahtiliikenne tapahtuu pääasiallisesti meriteitse, tosin ensimmäinen pohjoiskorealainen rahtilaiva vieraili Etelä-Koreassa ensi kerran 56 vuoteen vasta viime vuonna.

Yhden TEUn kontin kuljetus Etelä-Korean Incheonin satamasta meriteitse Pohjois-Korean Nampon satamaan maksaa 720 dollaria ja kestää 7–10 päivää. Saman kontin kuljetus käyttöön tulevaa Gyeongui-rautatieyhteyttä käyttäen maksaisi arviolta 132 dollaria ja kestäisi 1–2 päivää.

Koreoiden välinen junaliikenne luo jatkossa uusia mahdollisuuksia myös kansainväliselle rahtiliikenteelle Korean niemimaalta aina Euroopan Atlantin rannikolle saakka. Gyeongui-rautatielinjan kehittäminen edelleen Kaesongista Pjongjangiin avaa konkreettiset mahdollisuudet Etelä- ja Pohjois-Korean yhdistämiseen lähivuosina Euraasian rautatieverkostoon Kiinan ja Venäjän kautta.

Pjongjangin ja Pekingin välillä toimii säännöllinen junaliikenne ja koko linjan yhdistäminen Kiinan rataverkoston tulee maksamaan arviolta 100–150 miljoonaa dollaria. Sen sijaan vastaavan yhteyden kunnostaminen Pohjois-Korean kautta Venäjälle Siperian rautatien verkostoon vaatii arviolta miljardiluokan panostuksia. Pohjois-Korean rataverkoston kunnostusta varten on suunnitteilla kansainvälinen konsortio, josta myös japanilaiset ovat kiinnostuneita.

Etelä-Korea pyrkii kehittämään Korean niemimaasta Koillis-Aasian tärkeimmän logistiikkakeskuksen. Gyeonguin linjan kunnostamista vauhdittaneen myös Pjongjangin huippukokouksen päätös lähettää yhteiskorealainen kannustusryhmä junalla Soulista Pjongjangin kautta Pekingin olympiakisoihin ensi elokuussa. Päätöksen toteutumisella tulee olemaan valtava maailmanlaajuinen symboliarvo.

Rautatieyhteydet tuovat niihin sijoitettavien investointien vastapainoksi merkittäviä tuloja niin Etelä- kuin Pohjois-Korealle. Etelä-Korean hallitus arvioi, että Koreoiden rautatieyhteydet Kiinan ja Venäjän kautta Eurooppaan kulkevaan rautatiekäytävään toisivat alkuvaiheessa Etelä-Korealle 100 miljoonan dollarin ja Pohjois-Korealle vastaavasti 150 miljoonan dollarin vuotuiset tulot pelkästään rahtimaksuina. Kansainvälinen rautatieliiton UIC tukee osaltaan Koreoiden rautatieyhteyksien kehittämistä Euroop-

Pysyvä rauha Korean niemimaalla on Koillis-Aasian integraation perusedellytys.

paan osana Aasian ja Euroopan välistä *Trans Asian Railway Network* -ohjelmaa.

Poliittisen tilanteen kehittyminen ratkaisevaa

Koreoiden lokakuisen huippukokouksen konkreettisia tuloksia on myös suunnitelma perustaa yhteistalousalue Pohjois-Korean Haeju'n satamakaupungin yhteyteen. Haeju on Pohjois-Korean tärkeimpiä satamia maan länsirannikolla, noin 75 kilometriä Kaesongista pohjoiseen. Haeju'un muodostuisi Kaesongin jälkeen toinen yhteiskorealainen talousalue.

Haeju-projektilla on myös poliittisia seurauksia. Hanke liittyy pyrkimykseen perustaa ”rauhan ja yhteistyön vyöhyke” läntiselle merialueelle, jota koskevat erimielisyydet Koreoiden välillä ovat johtaneet kuolonuhreja vaatineisiin välikohtauksiin vuosina 1999 ja 2000. Haeju-projektiin sisältyy suunnitelma rajan tuntumaan perustettavasta yhteisestä kalastusalueesta sekä yhteisestä laivatelakasta Haeju'un.

Koreoiden välisissä suhteissa saavutetut myönteiset tulokset ovat jatkumoa vuoden 2000 Koreoiden ensimmäisen huippukokouksen jälkeiselle liennytyskehitykselle. Pekingissä 19. syyskuuta 2005 allekirjoitettu sopimus Pohjois-Korean ydinaseongelman kokonaisvaltaisesta ratkaisusta on – ajoittaisista takaiskuista huolimatta – osoittautunut perusteiltaan kestäväksi.

Samalla kun ydinkoe johti sinänsä melko tehottomiksi jääneisiin kansainvälisiin pakotteisiin Pohjois-Koreaa vastaan, Yhdysvallat teki politiikassaan merkittävän päätöksen ratkaista ydinkiista diplomaattisin keinoin. Helmikuussa 2007 allekirjoitetussa sopimuksessa määriteltiin laaja-alainen toimintaohjelma Korean niemimaan saattamiseksi ydinaseettomaksi ja rauhanomaiseksi. Ohjelmaa toteuttamaan perustettiin useita työryhmiä, joissa voidaan nähdä alkio laajemmalle Koillis-

Aasian monenkeskiselle yhteistyöprosessille Euroopan ETYK:n tapaan. Ohjelmaa sisältää myös keskusteluja erilaisista taloudellisen yhteistyön muodoista.

Viime vuonna Etelä-Korea ja Yhdysvallat vahvistivat Sydneyssä yhteisen pyrkimyksensä saattaa vuosina 1950–53 käyty Korean sota virallisesti päätökseen rauhansopimuksella, kunhan Pohjois-Korean ydinaseongelma on ensin lopullisesti ratkaistu.

Luottamuksen lisääminen ja sotilaallisen jännityksen vähentäminen Koreoiden välillä on päätavoite oletettavasti myös helmikuussa virkaan astuneen Etelä-Korean uuden presidentin **Lee Myung-bak'in** toimikaudella. Lee on luvannut jatkaa meneillään olevaa liennytysprosessia Pohjois-Korean kanssa ja asettanut yhteistyölle, etenkin maan ydinohjelmien alasajolle, edeltäjiään tiukempia ennakkoehtoja. Tuleva presidentti on luvannut tukea Pohjois-Korean taloudellista kasvua siten, että maan kansantulo henkeä kohti nousisi kymmenessä vuodessa 3 000 dollariin nykyisestä arviolta alle 1 000 dollarista.

Koreoiden liennytyskehitys perustuu turvallisuuden ja yhteistyön keskinäiseen lisäämiseen. Tätä kautta luodaan edellytykset laajemman rauhanjärjestelmän aikaansaamiselle koko Koillis-Aasiaan. Alueen taloudellinen yhteistyö ja aikaan toteutettava integraatio muodossa tai toisessa avaisi tälle yhdelle maailman tärkeimmistä potentiaalisista voimakkeuksista uuden rauhanomaisen tulevaisuuden.

Koillis-Aasian integraation ydin on jo nyt toteutunut *de facto* maiden välisissä investoinneissa ja kaupassa, mikä on lisännyt niiden keskinäistä riippuvuutta. Jatkossa keskeiseen rooliin astuvat ennen kaikkea Koillis-Aasian maiden energia- ja liikenteen yhteistyön kehittäminen. Viime kädessä alueen kokonaiskehitys kuitenkin riippuu integraation esteinä olevien poliittisten ongelmien ratkaisusta. ■

Markku Heiskanen on Kööpenhaminan Nordic Institute of Asian Studies NIAS'in, ja Tukholman yliopiston Center for Pacific Asia Studies CPAS'in vanhempi tutkija.